

Gospodarske stvari.

Zmlete kostí.

Po nemškem Pet. Nik. Feuser-a.

(Konec.)

Zmlete kostí iz fabrike Češkotove so prav dobro blago, in če bi se v njem kaj premenilo, bi želeli, da bi bilo le še nekoliko drobneje.

Po skušnjah najveljavniših kmetovavcov 1 cent koščene moke take dobre baže kakor je Češkotova, za- leže toliko kolikor 25 do 30 centov najboljšega navad- nega gnoja.

Opuščam zdaj vse drugo in rečem le to, da treba je gospodarjem skrbeti, da spravijo koščeno moko v ne- kako gnjijenje, ker to stori, da je moč takega gnoja silna in hitra.

Po mojih skušnjah se naredi to najbolje tako-le:

Iz suhe prsti, zmešane s pepélom ali drobno šoto, naredi visok kúp, kêglu podoben; potlači kúp nekoliko na vrhu in naredi potem luknjo v njega, v katero vsuj koščeno moko, polij jo potem z močno gnojnico ali scav- nico tako, da je skoz in skozi vlažna (mokra): potem pokrij kup še z gnojem in tudi z vejami, da kuretina kupa ne izbrska. Tako naj ostane kup 2 do 3 tedne; zdaj se bo vse do dobrega sprstenilo. Vsa ta zmes naj se pomeša potem s pepelom ali s smetní, da se lahko po polji poseje (raztrosi).

Koliko se je pri tem kupu družih stvari dodalo koščeni moki, dobro prerajtaj, da veš potem, koliko te mešanice poseješ na 1 oral (joh) poljá. Posejati ali raztrositi pa moraš to zmes natanko tako, da je ne pride na eno mesto veliko, na drugo malo, zakaj to bi storilo, da na unem bi žito ali kak drug sadež polegel, na tem pa bi zemlja nerodovitna ostala.

Zdaj bodem še na 3 vprašanja odgovoril: kdaj, kako in kje se koščena moka rabi z največim pridom?

S koščeno moko naj se za navadno ne gnoji žitu kakor se gnoji z navadnim gnojem, ampak s semenom vred naj se povleče in tako naravnost sadežem, krom- pirju, pesi, repi, sočivju itd. v dotiko spravi.

Če se koščena moka z drugim gnojivom meša, naj se meša s takim, katero hitro svojo moč razvija kakor je pepel, apno, saje, človeško blato, plesnjive lanéne preše itd.

Koščena moka naj se nikoli s prstjo preveč ne zasuje, ker sicer unanji zrak ne more do nje, da bi hitreje sprstenela.

Zemljišča, katerim se z največim pridom gnoji s koščeno moko, so take, ktere še same nimajo tistih del, ki jih imajo kostí v sebi. Kjer pa je dosti fosfor- nega apna v zemlji, tam ne gnóji s koščeno moko, pa tudi mokrih zemljišč ne. Najbolj se priležijo kostí mrzli, revni, ilovnati zemlji in pa lahki in suhi, naj- bolje pa takim zemljiščem, ki so bile poprej močirne (mah), pa so že na suho djane; te zemljišča so posebno revne prstenih soli.

Med vsemi sadeži se prileže koščeni gnoj najbolj vsem sadežem, ki se štejejo med korenstvo, kakor krompir, korenje, pesa, repa itd. in pa sočivje; pri- leže se pa tudi dobro travnikom ali senožetím. Najbolji čas, da se koščena moka potrosi po travnikih, je mesca oktobra in novembra (listopada) to je en mesec pred in en mesec po vseh Svetih, pa tudi mesca aprila (malega travna).

Med žitom na navadnem polji posebno tekne pše- nici in ječmenu, na močvirnih (pa vsušenih) zem- ljíščih pa tekne vsakemu žitu.

Kjer je mah (močirje) že nekoliko obdelan, pa se vendar še požiga, naj se ravná tako-le: Prvo požiganje,

po tem naj se pepélu pridá nekoliko koščene moke, pa se vseje rž; potem se vseje ajda ali pa repa: obema še prav dobro tekne. Zlasti je dobro s koščeno moko gnojiti, če vreme ne pripušča požiganja. Da se en oral popolnoma dobro pognoji, se vzame navadno 10 centov drobne in sprstenene koščene moke.

Kako je z govejo kugo na dalje.

Po dopisu c. k. general-komande zagrebške na tu- kajšno c. k. vlado od 1. dné t. m. goveja kuga v vo- jaški Granici čedalje bolj pojenjuje in je v ne- kterih krajih, zlasti v sluinskem, kranjski deželi bliž- njem polku, že zadnje dni prosenca ali prve dni svečana popolnoma potihnila.

V turški Bosni pa je goveja kuga v 5 nahijah spet huje divjati začela; zato c. kr. zagrebška general- komanda, čeravno so nekteri načelniki kordonov in kon- tumacij za to prosili, ni še dovolila, da bi se na hr- vaški meji, ki je proti Bosni še trdno zaprta, kaj po- lajšalo, in to je prav in treba, dokler ni morivne kuge popolnoma konec.

Na civilnem Hrvaškem je po naznanilu kr. dežel- nega namestništva goveja kuga popolnoma potihnila.

Sicer pa po teh naznanilih divjajo še mačúh (legar) in pa kozé med ljudmi prav hudo.

Natoroznanske stvari.

Mrtvaška ura.

„Za Božjo voljo, kaj vendar to pomeni? Noč za nočjo me plaši „mrtvaška ura“. Komaj se pozno zvečer vležem, že slišim strašljivo pikanje, in ko se v noči prebudim, zopet mi v uho doní enomerno tolkanje. Ne pomaga ne molitev ne nič!“ — Tako je nedavno govo- rila neka dekla, preplašena po enomernem tolkanji v steni, kterege je gotovo že marsikdo dragih bravcov slišal.

Tako imenovana „mrtvaška ura“ pa ni samo strah plašljivim deklam, tudi nekterege možaka včasih nekak strah preleti, ako v tihi noči čuje glasni tik, tik. Saj ga pa tudi lahko! „Pri hiši, kjer se oglasi „mrtvaška ura“, bo kmali kdo umrl“ — tako govori domača pravljica.

Kaj ko bi pogledali, kakošna da je strašna „mrt- vaška ura“?

Dognana reč je, da tako imenovana „mrtvaška ura“ ni nič družega kot mali žužek ali prav za prav njegov črv (larve), ki v lesovji živi. Bolj težavno pa je povedati, kateri žužki ali črvi da so to. Težavno je to, ker takrat živalice ne vidimo, kadar one glasove na- pravlja, saj je globoko v lesu; ko bi pa do njega rili, omolknil bi koj, in htel bi glasove ponavljati, ako bi ga na dan spravili.

Novejši natoroznanci imenujejo nam malega kukca (Anobium pertinax). Črv malega kukca živi v lesovji in mu je jako škodljiv. Razjé včasih tramove ali drugo leseno orodje popolnoma, da le še površnina cela ostane, tako da se nam na videz zdi, kakor da bi lesu nič ne bilo. Gotovo je, da te živalice pri glodanji napravijo s trdimi čeljustmi nekake glasove, podobne onim, če kdo žepno uro počasi navija. Ravno take glase na- pravlja tudi drugi večí kucec (Hylotrupes bajulus). Še drugi imenujejo za „mrtvaško uro“ papirnega mola (Termes pulsatorius).

Take živalice tedaj plašijo v tihi noči s svojima enakomernim tolkanjem babjeverce in jim prerokujejo smrt kterege iz hiše. Res, da vsi ti črviči prerokujejo pogin, ali le pogin lesu, v kterege so se vgnjezdili.